

Panaszminta

A fogvatartott közeli hozzátartozójának a temetésén való részvételének megtagadása miatt

Mire jó ez a panaszmenta?

Ezt a panaszmentát azok a fogvatartottak tudják használni, akik a bv. intézet parancsnokának döntése miatt nem tudtak részt venni elhunyt közeli hozzátartozójuk temetésén.

Az, hogy méltó módon elbúcsúzzunk elhunyt szerettünktől, olyan alapvető emberi igény, amelytől csak a legszükségesebb esetekben szabad megfosztani valakit. A törvény szerint a bv. intézet parancsnoka csak kivételes esetben tagadhatja meg a fogvatartott elhunyt hozzátartozója temetésén való részvételét. Az Emberi Jogok Európai Egyezménye szerint csak meghatározott okokból lehet megtagadni a kegyeleti jog gyakorlását, erre lényegében a közbiztonság, közegészség védelme és a bűncselekmények megelőzése ad alapot.

Mégis, az a tapasztalatunk, hogy a temetésen való részvétel megtagadására sok esetben valós és elfogadható indok nélkül kerül sor. A rendelkezésünkre álló adatok szerint 2022. május 1. és 2023. január 31. között 104-en szerettek volna kimenni közeli hozzátartozójuk temetésére, ebből kevesebb mint egynegyedüknek, összesen 24 fogvatartottnak sikerült.

Ön a panaszmentát kitöltve és kiegészítve postán tudja elküldeni az alapvető jogok biztosának (más néven: ombudsmannak) erre a címre: 1387 Budapest Pf. 40. Az ombudsman vizsgálatot indíthat az Ön panasza alapján, és ha jogsértést, szabálytalanságot tapasztal, akkor kezdeményezheti a probléma megoldását a bv.-nél. Az ombudsmani vizsgálatnak sajnos nincs határideje.

Hogy kell használni a panaszmentát?

Fontos tudnia, hogy az ombudsman csak akkor vizsgálhatja a panaszát, ha Ön kimerítette a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőségeket. Ezért a **bv. parancsnoknak azzal a döntésével szemben, hogy nem engedélyezi a temetésen való részvételt, 15 napon belül panasszal kell élnie**, amit az agglomerációs központ vezetője fog elbírálni. Ha az agglomerációs központ vezetője is megtagadja a temetésen való részvételét, azt követően fordulhat az ombudsmanhoz.

Ugyanakkor a panasz sok esetben nem valós jogorvoslati lehetőség, mivel annak elbírálására sokszor csak a temetést követően kerülne sor. Ha ezért nem nyújtotta be a panaszt, azt írja bele a beadványba.

A panaszmintában az üresen hagyott részeket kell a saját adataival és panaszával kiegészíteni, a végén aláírni és úgy postára adni.

Kérheti, hogy a nevét ne hozzák nyilvánosságra, de az ügy kivizsgálása miatt a börtönben meg fogják tudni, hogy Ön panaszt adott be. Ennek azonban elvileg nem lehetnek negatív hatásai.

A **tényálláshoz** azt írja le egész mondatokban, hogy:

- milyen rokoni kapcsolat fűzte az elhunythoz
- milyen gyakran és formában tartottak kapcsolatot (személyes látogatás, telefon, Skype, levél)
- mikor hunyt el a rokona
- mikor kérte a kiszállítás engedélyezését
- milyen formában kérte a kiszállítást
- mikor utasította el a kérelmét a parancsnok
- milyen indokok alapján utasították el
- ezek az indokok miért nem valósak
- a döntéssel szemben adott-e be panaszt , és arra milyen választ kapott, az miért nem igaz
- írja le, hogy mi alapján állítja azt, hogy a temetésen való részvétele nem veszélyeztette volna a közbiztonságot, közegészségügyet, és az a veszély sem állt fenn, hogy Ön további bűncselekményt követ el.

Üres oldalon folytathatja a tényállás részt, ha a mintában nincs elég hely. Fontos, hogy pontosan írja le az információkat.

Ha tudja, csatolja panaszbeadványhoz a parancsnok és az agglomerációs központ vezetője határozatának fénymásolatát.

A jogi részt kidolgoztuk, ehhez nem szükséges hozzáírnia. A beadványt a végén írja alá, és írja le a nevét olvashatóan is.

Kitől kérhet további segítséget?

Ha jogi tanácsadásra van szüksége, írhat a Magyar Helsinki Bizottságnak. A Magyar Helsinki Bizottság postacíme: 1242 Budapest, Pf. 317. Jogi képvisellel csak kivételes esetekben tudunk segíteni, ahhoz a szervezetünk külön döntése szükséges.

Dr. Kozma Ákos
alapvető jogok biztosa

Alapvető Jogok Biztosának Hivatala
1387 Budapest Pf. 40.

Tisztelt Alapvető Jogok Biztosa Úr!

Alulírott

név:

született:.....,

anyja neve:

tartózkodási helye (bv. intézet):

fogvatartott az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (Ajbt.) 18. § (1) bekezdés
f) pontja szerinti rendvédelmi szerv, a

..... bv. intézet

eljárásával összefüggésben **szeretném a vizsgálatát, intézkedését kérni**, figyelemmel arra,
hogy a bv. intézet eljárása nyomán a magán- és családi élethez való jogom és az emberi
méltósághoz való jogból levezethető kegyeleti jogom sérült, az alábbiak miatt.

I. Tényállás

II. Jogi értékelés

II.1. A hazai szabályozás

Magyarország Alaptörvényének II. cikke szerint: **„Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz [...]”** A VI. cikk (1) bekezdése szerint: **„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák.”**

A haláleset és az azt követő események szorosan érintik a hozzátartozók magán- és családi életét, hiszen a veszteség és annak feldolgozása egyrészt az egyén intimszférájába tartozó lelki történés, másrészt az elhunyt egész családját érintő esemény.

Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint a magánszférához való jog különösen szoros kapcsolatban áll az emberi méltósághoz való joggal [32/2013. (XI. 22.) AB határozat]. *Emberi méltósága [...] mindenkinek érinthetetlen, aki ember, függetlenül fizikai és szellemi fejlettségétől, illetve állapotától, és attól is, hogy emberi lehetőségéből mennyit valósított meg, és miért annyit* [64/1991. (XII.17.) AB határozat].

Ahogy az alapvető jogok biztosa [AJB-2741/2015. ügyszámú jelentésében](#) is rögzítette, az emberi méltósághoz való jogból fakad a hozzátartozók kegyeleti joga is, és a halálesetet követően eljáró szerveknek azon kötelessége, hogy eljárásaik során ezt tiszteletben tartsák.

A kegyeleti jog az elhunyt örökösének önálló személyiségi joga, amely magában foglalja azt a jogot is, hogy az elhunyt személyről megemlékezzenek. *A kegyeleti jog tágabb értelemben mindenkít megillet, akinek emlékében az elhunyt él* (OBH 2672/2002).

A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (Bv. tv.) a szabadságvesztés büntetés végrehajtásának céljaként nevezi meg a reintegrációt. A reintegráció fontos feltétele, hogy a fogvatartott fenntarthassa családi, személyes kapcsolatait, ezért a törvény a bv. szervezet kötelezettségeként határozza meg ennek elősegítését.

83. § (1) A szabadságvesztés végrehajtásának célja [...] a végrehajtás alatti reintegrációs tevékenység eredményeként annak elősegítése, hogy az elítélt szabadulása után a társadalomba sikeresen visszailleszkedjen és a társadalom jogkövető tagjává váljon.

(6) A szabadságvesztés végrehajtása során az elítéltet csak a büntetés céljának eléréséhez szükséges mértékben lehet elkülöníteni a társadalom tagjaitól. Az elítélt számára biztosítani kell a büntetés céljával, valamint az intézet rendjével és biztonságával nem ellentétes családi, személyes és társadalmi kapcsolatok létesítését, fenntartását, illetve fejlesztését.

A Bv.tv. a fogvatartottak kegyeleti jogának gyakorlásáról a 119. § d) pontja rendelkezik: *A szabadságvesztés végrehajtása alatt az elítélt kegyeleti joga e törvényben meghatározott korlátozásoknak megfelelően gyakorolható.*

A Bv.tv. a fogvatartottak számára lehetővé teszi a hozzátartozójuk temetésén való részvételt és meghatározza a kegyelet lerovásának feltételeit:

123. § (1) Az elítélt a bv. intézet parancsnokának engedélye alapján – őrzéssel vagy anélkül – [...] részt vehet közeli hozzátartozója temetésén.

(2) A bv. intézet parancsnoka az (1) bekezdésben foglaltak engedélyezése esetén elrendelheti mozgáskorlátozó eszközök használatát, kivételes esetben megtagadhatja [...], a temetésen való részvétel, illetve a kegyelet lerovásának engedélyezését.

(4) Ha az elítélt a temetésen nem vett részt, a parancsnok a temetést követő harminc napon belül – az (1) bekezdés szerinti feltételekkel – engedélyezheti, hogy az elítélt lerója kegyeletét a közeli hozzátartozója temetési helyénél.

(5) Az elítélt az (1) és (4) bekezdésben felsorolt esetekben az előállítás költségét köteles megtéríteni.

Közeli hozzátartozónak a Bv.tv. 82. § 4. pontja alapján a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) szerinti közeli hozzátartozó és az élettárs minősül. A Ptk. 8:1. § 1. pontja szerinti közeli hozzátartozó: a házastárs, az egyeneságbeli rokon, az örökbefogadott, a mostoha- és a nevelt gyermek, az örökbefogadó-, a mostoha- és a nevelőszülő és a testvér.

A temetésen való részvételre és a kegyelet utólagos lerovására vonatkozó kérelem elbírálására - speciális jogszabályi rendelkezés hiányában - a Bv.tv. 20. § (3) bekezdése irányadó, miszerint a kérelem benyújtásától számított harminc napon belül kell dönteni, **kivéve, ha az ügy jellege soron kívüli elintézést kíván.**

II.1. A nemzetközi jogalkalmazás

Az 1993. évi XXXI. törvény által kihirdetett Emberi Jogok Európai Egyezménye (EJEE) a magyar jog részét képezi, amelynek értelmezése során nem lehet eltekinteni az **Emberi Jogok Európai Bíróságának** (EJEB) esetjogától.

Az EJEB töretlen, Magyarországgal szembeni ügyekben hozott ítéletekkel is megerősített jogértelmezése szerint a fogvatartottak súlyos beteg családtagjainak meglátogatása, a haldoklótól való búcsúzás, a temetésén való részvétel és a kegyelet lerovása az EJEE 8. cikkének hatálya alá tartozik.¹

Az EJEE 8. cikke a magán- és családi élet tisztelgésben tartásához való jogról az alábbiak szerint rendelkezik:

1. *Mindenkinek joga van arra, hogy magán- és családi életét, lakását és levelezését tisztelgésben tartsák.*

2. *E jog gyakorlásába hatóság csak a törvényben meghatározott, olyan esetekben avatkozhat be, amikor az egy demokratikus társadalomban a nemzetbiztonság, a közbiztonság vagy az ország gazdasági jóléte érdekében, zavargás vagy bűncselekmény megelőzése, a közegészség vagy az erkölcsök védelme, avagy mások jogainak és szabadságainak védelme érdekében szükséges.*

A családi élethez való jog az alapvető emberi kapcsolatokat védi, többek között a családtagok együttélését és kapcsolattartását. Az EJEB joggyakorlata szerint a fogvatartottak temetésén való részvétele is a védelem körébe tartozik. A kegyeleti jog mind a családi élethez, mind a magánélethez való jogra tekintettel védelmet élvez.

A magánélethez való jogba beletartozik a személy testi és pszichés sérthetlensége, a személyes fejlődéshez való jog, a más emberekkel és a külvilággal való kapcsolatok kialakításának és fejlesztésének joga. A személyes, társadalmi és gazdasági kapcsolatok összessége tehát a magánélet részét képezi.² Emellett a magánélethez való jog magában

¹ Ld. például: Császy v. Magyarország, 2014. október 21-én kelt ítélet, 14447/11 sz. kérelem, Płoski v. Lengyelország, §§ 26-39, 2002. november 12-én kelt ítélet, 26761/95 sz. kérelem. Schemkamperv v. Franciaország, §§ 19-36, 2005. október 18-én kelt ítélet, 75833/01 sz. kérelem; Lind v. Oroszország, §§ 87-99, 2007. december 6-án kelt ítélet, 25664/05 sz. kérelem; Moiseyev v. Oroszország, 2008. október 9-én kelt ítélet, 62936/00 sz. kérelem.

² Ld. például: Niemietz v. Németország, § 29, 1992. december 16-án kelt ítélet, 13710/88 sz. kérelem;

foglalja az önazonossághoz, az önazonosság kifejezéséhez való jogot is. A haldoklóval való találkozás, az elhunytól való elbúcsúzás és az elhunyt sírhelyének meglátogatása, mint a kegyelet lerovásának módja a morális önazonosság kifejezéséhez is kapcsolódik.

Az EJEB több ítéletében is megerősítette: a fogvatartás ugyan szükségszerű korlátozásokkal jár az adott személy magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jogára nézve, mégis, a családi élet tiszteletben tartásához való jog alapvető részét képezi az, hogy a **hatóságok lehetővé tegyék, szükség esetén elősegítsék a fogva tartott közeli családtagokkal történő kapcsolattartását.**³ Sőt még a súlyos bűncselekmények miatt elítélt emberek esetében is támogatandó és a társadalmi reintegrációt szolgálja az ideiglenes „kimenők” engedélyezése.⁴

Az EJEE 8. cikke természetét **tekintve nem csak passzív, tartózkodási kötelezettséget** (a részes állam ne avatkozzon be az állampolgár családi- és magánéletébe), hanem **aktív, tevőleges magatartást is elvár**, azaz azt, hogy a részes állam tegyen meg mindent, hogy a családi- és magánélet háborítatlansága biztosítva legyen.⁵ A fogvatartottak magán- és családi életébe az állam csak az EJEE 8. cikk (2) bekezdése alapján az EJEB által kimunkált jogszerűségi kritériumoknak megfelelően, az eljárási garanciák és a szükségesség, arányosság követelményét tiszteletben tartva avatkozhat be.

Az EJEB jogértelmezése alapján 8. cikk által védett jogba való beavatkozás csak akkor minősül jogszerűnek, ha a beavatkozás (i) „a törvényben meghatározott esetben” történik, azaz a korlátozás törvényen alapul, (ii) a beavatkozás a 8. cikk (2) bekezdésben taxatív felsorolt valamely „legitim cél érdekében” történik és (iii) a korlátozás „**szükséges egy demokratikus társadalomban**”. A 8. cikk (2) bekezdése szerinti „legitim célok” közül fogvatartottak esetében tipikusan a közbiztonság (esetleg a nemzetbiztonság) védelme és a bűncselekmény megelőzése, valamint közegészség védelme merülhet fel.

III. Összegzés

Álláspontom szerint a bv. szervezet nem biztosította részemre az Alaptörvényben és az EJEE-ben biztosított jogaimat.

A reintegráció elengedhetetlen feltétele a lelki egészségünk megőrzése. A szerettünk elvesztése miatti megrázkódtatást enyhítheti, ha méltó módon el tudunk búcsúzni az elhunytól. Erre azonban a tényállásban leírt döntések következtében nekem nem volt lehetőségem.

Az esetemben nem merült fel olyan közérdek, amely veszélybe került volna abban az esetben, ha engedélyezték volna a temetésen való részvételemet.

A.A. v. Egyesült Királyság, § 49, 2011.szeptember 20-án kelt ítélet, 8000/08 sz. kérelem;
Omojudi v. Egyesült Királyság, § 37, 2009. november 24-én kelt ítélet, 1820/08 sz. kérelem;Pretty v. Egyesült Királyság, § 61, 2002. április 29-én kelt ítélet, 2346/02 sz. kérelem

³ Ld. például:Moiseyev v. Oroszország, § 246, 2008. október 9-én kelt ítélet, 62936/00 sz. kérelem;
István Gábor Kovács v. Magyarország, § 35,2012. január 17-én kelt ítélet, 15707/10. sz. kérelem;Polyakova és mások v. Oroszország, § 81, 2017. március 17-én kelt ítélet, 35090/09 sz. kérelem.

⁴ Ld. például: Schemkamperv v. Franciaország, § 31, 2005. október 18-én kelt ítélet, 75833/01 sz. kérelem;
Mastromatteo v. Italy, § 72, 2002. október 24-én kelt ítélet, 37703/99 sz. kérelem.

⁵ Id. például: Marckx v. Belgium, § 31, 1979 június 13-án kelt ítélet, 6833/74. sz. kérelem;
X és Y. v. Hollandia, § 23, 1985 március 26-án kelt ítélet, 8978/80 sz. kérelem; Abdulaziz, Cabales és Balkandali v. Egyesült Királyság, § 67, 1985. május 28-án kelt ítélet, 9474/81. sz. kérelem; Hokkanen v. Finnország, § 55, 1994. szeptember 23-án kelt ítélet, 19823/92. sz. kérelem

A fentiek alapján kérem, hogy a panaszomat vizsgálja ki, és állapítsa meg az alapvető jogaimat sértő visszaesség fennállását, továbbá tegyen intézkedéseket azok orvoslására és megszüntetésére.

Kérem, hogy az Ajbt. 32. § (1) bekezdése szerint hívja fel a bv. szervezetet a jogsértő gyakorlat megszüntetésére.

Kelt:

Tisztelettel:

.....